

A két fő próbatétel: igazság és hit

A Smá Jiszráél három bekezdésének közösségi elolvasása után az előimádkozó megismerés három szót:

„Örökkévaló Istenetek igaz”.

Ez a mondat megpecsételi a Smá mondását. Két másik mondat összevonásából szerkesztették Bölcsseink:

„Én vagyok Örökkévaló Istenetek, aki kivettelek titeket Egyiptomból, a szolgaság házából, hogy istenetekké legyek. **Én vagyok Örökkévaló Istenetek.**” (Mózes 4., 15:41)

„Mert a népek szokásai hiábavalóak, mert erdőből vágta fát, mesterember művét, bal-tával [...], **de az Örökkévaló Isten igaz.**” (Jeremiás 10:3-10)

Az ima további része innen veszi fel a fonalat.

Reggel így folytatjuk: *emet vejáciv*, vagyis „igaz és megáll”, stabilitást ad a Tóra az ember életének, napjainak.

Este pedig *emet veemuná*, azaz „igazság és hit”, életünk két fontos alkotóeleme, melyet állandó egyensúlyban tartunk. Ez megfelel annak, amit a zsoltár is ír: a reggel témája a megújulás, frissesség, energia, az éjszakáé pedig a kitartás.

„Jó hálát adni az Örökkévalónak, és Nevednek énekelni, Ó, Magasságos – reggel elmondani a jószágodat [*chászdechá*] és a hitedet [*emunátechá*] éjszaka.” (Zsoltárok 92:3)

Az elmúlt hetek eseményeiben talán a legfontosabb általános üzenet, amit szem előtt kell tartanunk: minden megpróbáltatás.

Ugyanakkor minden ember megpróbáltatása különbözik. Elsősorban aszerint, hogy milyen háttérből jön.

Ábrahám és a csillagok.
Farnadi-Jerusálmi Avija rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Az esti imában mondott *emet veemuná [igazság és hit]* megfogalmazza, hogy kinek mi a fő megpróbáltatása:

a népek számára az *emet [igazság]*, míg a zsidók számára az *emuná [hit]*.

Ragadjuk meg ezt az alkalmat, hogy tisztázzuk és elmélyedjünk ennek a két fogalomnak a pontos jelentésében, magyarázatában.

Igazság: a népek aktuális kihívása

A világ népeinek a feladata az, hogy erősítsék saját magukban az *igazság* tulajdonságát.

Ennek lelki gyökere az az erő, amivel az ember képes túllépni az általa érzékelt valóságon, és szembenézni saját eddigi tévedéseivel.

A megrázó események mindenkit elgondolkodtatnak. Van, aki védekezik, tüskéket növeszt, akárcsak a sündisznó, és menekül a félelmetes valóság elől. Ezt nevezik úgy is, hogy kognitív disszonancia.

Mások felismerik, hogy tévedtek. Őelőttük a kezdeti kellemetlen szégyenérzet után egy új világ tárul fel.

Mi a teendőnk nekünk ezzel kapcsolatban?

Alapvetően semmi. Hiszen ez nem a mi kihívásunk, hanem más népeké. Mi belülről éltük meg ezeket az eseményeket, ezért másképpen látjuk őket.

Mégis azt látjuk, hogy sokan közülünk energiájuk nagy részét arra fordítják, hogy másokat győzzenek meg a saját igazságukról.

Bizonyos mértékig lehet ennek létjogosultsága, hiszen jó az, ha odafigyelünk másokra, és segíteni tudunk nekik.

Azonban azt is észre kell vennünk, hogy sokszor a *jécer hárá [rossz ösztön]* az, amelyik el akarja terelni a figyelmünket a saját kihívásunkról, és arra vesz rá, hogy másokéval foglalkozzunk. Vagy kritizáljuk őket, mondván: „*hogyan létezik, hogy nem képesek felismerni az igazságot?*”

Hit: a zsidó nép aktuális kihívása

A *hit* fogalma komoly magyarázatot igényel, mert gyakran félreértik.

Ahhoz, hogy mi ne essünk ilyen tévedésbe, azt kell megnéznünk, hogy a tórai, bibliai szent szövegeink milyen értelemben használják a fogalmat.

Az első pont, ahol elbizonytalanodhatunk abban, hogy vajon eddig jól értettük-e, az éppen a fent idézett zsoltár. Hiszen abban az „Örökkévaló hitéről” beszélünk.

Fel kell tegyük a kézenfekvő kérdést: az Örökkévaló vajon miben hisz?

Valójában a vallásos ember már rögtön ébredése után szembesül ezzel a kérdéssel. Hiszen a *Mode Áni*, amit akkor mondunk, amikor a szemeinket kinyitjuk, szintén tartalmazza ezt a gondolatot:

„*Hálás vagyok Neked, Élő és Állandó Király, hogy visszaadtad belém a lelkemet irgalommal – nagy a Te Hited [emunátechá]!*”

Ennek az imának – akárcsak a legtöbb imánknak – a gyökerei a Tanachban [Bibliában] találhatóak meg:

„*Az Örökkévaló jósága [...] reggelenként megújul – nagy a Te hited!*” (Jeremiás siralmi 3:22-23)

Mesélte egy rabbi, hogy volt egy tanítványa, aki egyszer azzal lépett oda hozzá, hogy elbizonytalanodott: nem tudja már azt, hogy hisz-e a Teremtőben.

Mire a rabbi azt felelte, hogy az, hogy ő hisz-e a Teremtőben, az egy dolog.

Ennél nagyobb a probléma akkor, ha már a Teremtő sem hisz őbenne!

A hit valójában egyfajta *kitartás, következetesség*. A Mindenható természetesen semmit sem „hisz”, hiszen Ő mindent „tud”. Számára a belénk, emberekbe vetett hit azt jelenti, hogy

kitart mellettünk, állandó stabilitással várja azt, hogy mikor lépünk előre azon az úton, amit Ő a mi számunkra kijelölt.

Ábrahám hite: érdem vagy stabilitás?

Ábrahám hitének érdeme a mostani hetiszakaszban is hasonló. Az Örökkévaló megígéri neki, hogy annyi lesz a leszármazottja, mint égen a csillag.

„És hitt az Örökkévalónak, és igazságul [cedáká] számította be neki.” (Mózes 1., 15:6)

A kérdés csak az, hogy ki és mit számított be igazságnak¹?

Egy lehetséges értelmezés² szerint *Ábrahám* számította úgy, hogy az Örökkévaló részéről *cedáká*, vagyis különleges jótétemény, adomány az, hogy ennyi utódot ad neki. Hiszen akkor őneki egyáltalán nem volt gyermeke.

El tudjuk képzelni, hogy már egyetlen gyermek ígéretének is mennyire örült volna! Ehhez képest ez a fényes jövőkép teljesen

megérdemeletlen *adomány* („*cedáká*”) a Teremtő részéről.

Legtöbben mégsem így értik, hanem úgy, hogy az Örökkévaló számította igazságnak (vagyis érdemnek) azt, hogy Ábrahám hitt Őbenne.

Elsősorban keresztény gondolkodók idézik ezt a mondatot előszeretettel úgy, mint annak forrását, hogy a Tóra szerint a hit érdem.

Valóban – de miféle hitről van itt szó? Ábrahám hitéről, aki elhiszi azt, amit az Örökkévaló mond neki. Miért? Azért, mert már van komoly kapcsolata az Örökkévalóval.

Ez a fajta hit inkább „stabilitás” mint „hiszenység”: az Örökkévaló eddig is jót tett velem, vigyázott rám és igazat mondott nekem, ezért feltehetem, hogy a jövőben sem lesz ez másként.

Ahogy a racionális hinni annak, aki megbízható, ugyanúgy racionális kételkedni a bizonyítottan megbízhatatlan emberek szavában.

Viszonylag rövid időn belül napjainkban harmadik alkalommal is „felfordult a világ” (a COVID-19 járvány és az orosz-ukrán háború óta), és most érint minket a legközelebről. Ilyenkor mindig van lehetőség „meginogni” a hitében – vagy akár csak a kitartásában – annak, aki a szíve mélyén erre vágyik.

Talán ez lesz az utolsó nehéz időszak, amikor a Teremtő próbára teszi, hogy ki az, aki képes stabilan kitartani Őmellette. ***Kívánom, hogy adjon erőt ehhez mindannyiunknak!***

1 Illetve az is kérdés, hogy pontosan mi a *cedáká* (általában: adományozás, jótétemény) szerepe ebben a mondatban?

2 Így értelmezi a mondatot a *Neciv*, valamint megemlíti, hogy a *Zohár* is így érti.

Kedves Közösség,

Péntek este köszönt ránk Lech lechá hetiszakaszának szombatja.

Ilyenkor olvasunk arról, hogy Ábrahám ősatyánk elindult nagy útjára, mely végül az egész világra jelentős és pozitív hatással lett. Ez sokunkat arra készítet, hogy végiggondoljuk: hogyan tudnánk az ő nyomdokaiba lépni – még ha kisebb léptékben is?

Túl az egyéni válaszokon, mi a közösségi szinten is megkísérlünk erre megoldást találni. Hétről hétre többen is azon igyekszünk, hogy hogyan tehetjük kicsiny, de annál lelkesebb közösségünket még otthonosabbá.

Akárcsak számos más közösséget, a világjárvány sajnos a miénket sem hagyta érintetlenül. Megszűntek a rendszeres szombat reggeli imák – most ezt igyekszünk visszaállítani. Ennek jegyében nemcsak együtt imádkozunk és Tórát olvasunk, hanem egy egyszerűbb **kidussal és lakomával** is várjuk a hozzánk csatlakozókat.

Ez a látszólag kis és természetes lépés új élettel és lendülettel tölti meg zsinagógánk falait. Anélkül, hogy ezt bárki kérte volna, a közösség tagjai komoly adományokat ajánlottak fel, melyet hasznos célokra fordítunk. Ennek jegyében hamarosan új **lámpák és könyvek**³ érkeznek hozzánk.

A könyvek mellett minden élő közösség másik fontos pillére – a kávé. Mivel többen is jeleztek, ezért ettől a héttől kezdve sábeszkor is működik az **Ohel Jehuda kávézó** (mely egyébként hétközben hétfőtől szerdáig 9:30-14:30-ig már néhány hete megvan).

Ritka különlegessége közösségünknek a pénteki és szombati ima közben egyaránt működő **gyerekszoba- és foglalkozás**, mellyel kisgyerekes családoknak szeretnénk lehetőséget biztosítani a közös és családi hangulatú imához és élményhez.

Aki tehát eddig csak fontolgatta, hogy meglátogatja közösségünket, annak akár ez a mostani sábesz is egy jó alkalom lehet. Annál is inkább, mert a reggeli ima után különleges vendégünk lesz: **David Ben Yosef**, aki az **iraki zsidóságot** fogja bemutatni.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 17:17-ig (legkorábbi időpont: 16:30).

Szombat kimenetele: 18:21.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Szombat reggel 8:30-tól tanulunk, 9:00-kor ima, Tóraolvasás, majd kidus.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:53-ig.

Sábát sálom! Gut sábesz!

³ Misna, Meszilát Jesárim, valamint Tóra- és Talmud magyarázatok, melyek kiegészítik a meglévő Talmud és Misna Berura sorozatainkat. Köszönet az adományozóknak!!